

Frostating lagmannsrett - Dom - LF-2010-106748

Instans	Frostating lagmannsrett – Dom
Dato	2011-10-05
Publisert	LF-2010-106748
Stikkord	Forurensningsloven § 24a jf § 21 og § 5.
Sammendrag	Lagmannsrettens flertall kom til at vegeier Sør-Trøndelag fylkeskommune, var ansvarlig for vannskader påført to bolighus pga. oversvømmelse fra veggroft. Forsikringselskapet nådde frem med regresskrav. Lagmannsrettens flertall kom til at forurensningsloven § 5 ikke gjelder i et tilfelle som dette. Mindretallet hadde et annet syn på dette. Det ble videre lagt til grunn at veggroft med ledninger, rister/kummer og stikkrenner er «avløpsanlegg» jf forurensningsloven § 24 a jf § 21. Vegeier ble gjort ansvarlig da det ble lagt til grunn at det ikke forelå et tilstrekkelig vedlikehold.
Saksgang	Fosen tingrett TFOSN-2008-181683 – Frostating lagmannsrett LF-2010-106748 (10-106748ASD-FROS). Anke til Høyesterett delvis fremmet, se HR-2012-21-U, deretter forkastet, se dom HR-2012-1102-A.
Parter	Tryg Forsikring Hovedkontor (Advokat Rune Nielsen Stiegler) mot Sør-Trøndelag fylkeskommune (Advokat Per Anders Engelsen).
Forfatter	Lagdommer Hans O. Kveli. Lagdommer Mats Stensrud. Lagmann Kari Lynne.

Saken gjelder krav om regress for utbetalt erstatning for vannskader påført to bolighus. Vannskadene skyldtes at avløp fra grøfter til fylkesveiene 131 og 52 ikke tok unna for regn og smeltevann.

Skadene oppsto natt til 11. desember 2005. Tryg Vesta Forsikring har utbetalt erstatning for vannskader hos Arve Turbekkmo i Bjugn med kr 1.069.386 og til Ragnar O. Kirknes i Åfjord med kr 73.948.

Tryg Vesta Forsikring fremmet regresskrav overfor veieier, Sør-Trøndelag fylkeskommune. Kravet ble bestridt og saken ble av Tryg Vesta Forsikring bragt inn for Fosen tingrett.

Fosen tingrett avsa 15. april 2010 dom med slik slutning:

- «1. Sør-Trøndelag fylkeskommune v/fylkesordføreren frifinnes.
2. TrygVesta Forsikring v/generalagenten dømmes til å betale til Sør-Trøndelag fylkeskommune v/fylkesordføreren erstatning for sakskostnader for tingretten med kroner 233 469,- - tohundreogtrettitretusenfirehundreogsekstini- innen to uker fra forkynnelsen av denne dom.»

Dommen er av Tryg Vesta Forsikring anket til Frostating lagmannsrett. Selskapet har senere endret navn til Tryg Forsikring.

Ankeforhandling ble holdt i Fosen tinghus 23. og 24. august 2011. Det ble ikke avgitt partsforklaringer. Det ble hørt tre vitner og det ble foretatt dokumentasjon slik rettsboken viser. Lagmannsretten var på befarings på fylkesvei 131 i Bjugn.

Tryg Forsikring har i hovedsak gjort gjeldende:

Det anlegg som transporterer bort vann fra de fylkeskommunale veier på Sæter i Bjugn og i Åfjord er avløpsanlegg, jf forurensningsloven § 24 a jf § 21. Dette følger av lovens ordlyd og har støtte i lovforarbeider og juridisk teori. Det er også henvist til avgjørelser i RG-2006-1000 og RG-2006-1318.

Tingretten har riktig kommet til at forurensningsloven § 5 kun gjelder forurensning fra selve veitrafikken og transporten på veien. Bestemmelsen kommer følgelig ikke til anvendelse i denne sak.

Vannskadene som oppsto i Arve Turbekkmos og Ragnar O. Kirknes' boligeiendommer den 11. desember 2005 er forårsaket av fylkeskommunens avløpsanlegg. Skadene skyldtes kapasitetsproblemer og/eller mangelfullt vedlikehold av avløpsanleggene.

Fylkeskommunen er som veieier ansvarlig for kostnadene Tryg Forsikring har hatt i forbindelse med utbedring av vannskadene.

Kostnadene utgjorde kr 1.069.386 hos Turbekkmo og kr 73.948 hos Kirknes.

Det forelå ikke værforhold som var så ekstreme at det gir grunnlag for ansvarsbefriende force majeure.

Subsidiært gjøres det gjeldende at de alminnelige regler om erstatningsansvar i forurensningsloven kapittel 8 må komme til anvendelse. Fylkeskommunen blir i tilfelle erstatningsansvarlig i medhold av forurensningsloven § 55 første ledd jf §§ 53 og 6.

Det foreligger ikke forhold som tilsier lemping av ansvaret i medhold av skadeserstatningsloven § 5-2 jf forurensningsloven § 61.

Tryg Forsikring har nedlagt slik påstand:

- «1. Sør-Trøndelag fylkeskommune v/fylkesordføreren dømmes til å betale til Tryg Forsikring erstatning for vannskader påført Arve Turbekkmos eiendom på Seter i Bjugn kommune og Ragnar O. Kirknes eiendom i Åfjord kommune den 11.12.05, med kr 1.143.334,-, med tillegg av lovens rente fra forfall og frem til betaling skjer.
2. Sør-Trøndelag fylkeskommune v/fylkesordføreren dømmes til å betale Tryg Forsikring saksomkostninger for tingretten og lagmannsretten.»

Sør-Trøndelag fylkeskommune har i hovedsak gjort gjeldende:

Det følger allerede av forurensningsloven § 5 at veianlegg ikke omfattes av forurensningsloven. Vedrørende dette spørsmålet har tingretten tatt feil.

Uansett er ikke et veianleggs dreneringssystem med kummer, stikkrenner, kulverter etc et avløpsanlegg, jf forurensningsloven §§ 21 og 24 a. Funksjonen til et slikt anlegg er drenering av veilegemet og å ta hånd om overvann fra veien og lede dette bort. Formålet er å sikre farbare veier, ikke et tilbud til den enkelte private huseier. Ordlyden i § 21 støtter dette syn. Det foreligger ingen rettskilder som gir holdepunkter for at lovgiver mente å utvide ansvarsgrunnlagets nedslagsfelt i § 24 a.

Tingrettens bevisbedømmelse er fullstendig og korrekt.

Subsidiært anføres det at vilkårene i forurensningsloven § 24 a uansett ikke er oppfylt. Anleggets kapasitet var tilstrekkelig, og det forelå ikke mangler ved vedlikeholdet. Det foreligger verken faktisk eller rettslig årsakssammenheng.

Atter subsidiært anføres at det på skadetidspunktet forelå ekstraordinære og uforutsigbare værforhold som det var umulig å gardere seg mot. Eventuelt ansvar i medhold av forurensningsloven § 24 a må derfor falle bort pga force majeure.

Uansett er erstatningskravene urimelige høye og må reduseres, jf skadeserstatningsloven § 5-2 jf forurensningsloven § 61.

Det bestrides at det foreligger grunnlag for erstatning i medhold av forurensningsloven § 55. Denne bestemmelsen kan i tilfelle kun gi grunnlag for krav mot Mesta som var faktisk driver av anlegget.

Sør-Trøndelag fylkeskommune har nedlagt slik påstand:

«1. Anken forkastes.

2. Tryg Forsikring (v/generalagenten) dømmes til å betale Sør-Trøndelag fylkeskommune (v/fylkesordføreren) sakens omkostninger for lagmannsrett.»

Lagmannsretten skal bemerke:

Natt til søndag 11. desember 2005 ble bolighusene til Arve Turbekkmo og Ragnar O. Kirknes påført vannskader.

Med hensyn til hva som skjedde legger lagmannsretten enstemmig følgende faktum til grunn:

Arve Turbekkmos bolighus ligger i Botngård i Bjugn og har fylkesvei 131 som nabo. Marka i Botngård var snødekt (tørr snø) i dagene før 11. desember 2005. I løpet av 11. desember kom det noe mer enn 40 mm nedbør i form av regn. Nedbøren blandet seg med tørr snø og fløt så ned i veigrøftsystemet til fylkesvei 131. Denne snøblandingen forårsaket tetting av rist og kum nr 1 og deretter rist og kum nr 2 (snøbommer). Da dette skjedde, hadde vannet ingen annen naturlig vei å gå enn langs fylkesveien, over veien og deretter i nedkjøringen til Turbekkmos hus og inn i kjelleren.

Ragnar O. Kirknes' bolighus ligger i Stordalen i Åfjord ved fylkesvei 52. Det legges til grunn at det i dagene før 11. desember 2005 lå noe i underkant av 40 cm tørr snø på marka. I løpet av 11. desember kom det ca 100 mm i form av regn. I tillegg kom snøsmelting, tilsvarende ca 30 mm nedbør. Blandingen av tørr snø og regn fløt ned mot grøftesystemet og «snøbom» tettet en kum øst for Kirknes' bolighus. Dette fikk som konsekvens at vann fulgte fylkesveien vestover, ned Kirknes' avkjørsel og inn i kjelleren i bolighuset.

Det er på det rene at Tryg Forsikring har utbetalt til Turbekkmo kr 1.069.386 som erstatning for vannskadene, mens det til Kirknes er utbetalt kr 73.948.

Det saken gjelder er om Tryg Forsikring kan kreve regress hos eier av de to fylkesveiene, Sør-Trøndelag fylkeskommune.

Tryg Forsikring har fremmet krav med hjemmel i forurensningsloven § 24 a jf § 21, subsidiært i medhold av forurensningsloven § 55 jf § 53 og § 6.

Lagmannsretten finner det riktig først å ta standpunkt til om forurensningsloven § 5 utelukker ansvar for fylkeskommunen. Lagmannsrettens flertall, lagdommer Hans O. Kveli og lagmann Kari Lynne, har kommet til samme resultat som tingretten på dette punkt.

Forurensningslovens § 5 første ledd lyder slik:

«For forurensning fra veier, jernbane o.l. havner og flyplasser gjelder loven her så langt forurensningsmyndigheten bestemmer.»

Det er «forurensning fra veier» som skal være unntatt bestemmelsene i forurensningsloven med mindre forurensningsmyndigheten positivt bestemmer at loven kommer til anvendelse. Det er på det rene at forurensningsmyndigheten ikke har fattet slik bestemmelse.

Ordlyden i lovbestemmelsen kan reise tvil om forståelsen.

I «Utkast til lov om vern mot forurensning og forsøpling», offentliggjort av Miljøverndepartementet i mai 1977, uttales på side 22 følgende:

«Mens forurensninger som skyldes selve veitrafikken etter dette faller utenfor rammen av forurensningsloven, går veivesenets anleggs- og vedlikeholdsarbeider i prinsippet inn under loven. Anleggsarbeider (både nyanlegg og utbedring av gammel vei) vil imidlertid gå inn under den modifikasjon som § 6 gjør i det alminnelige forbud, jfr. Avsnitt 3.4.2., slik at de faller utenfor konsesjonsordningen.»

I Innstilling.O.nr.25 (1980–1981), side 7, uttales bl.a. følgende:

«I tillegg til selve støyproblemene vil komiteèn også peke på de betydelige luftforurensningsproblemer biltrafikk representerer. Komiteèn har tidligere bedt om at det stilles maksimumsgrenser for utslipp fra biler.»

Ot.prp.nr.11 (1979–1980) har i avsnitt 5.2 som overskrift «Om lovens anvendelse på forurensninger fra transport», og i avsnittet 5.2.1 er overskriften «Veitrafikk». Innledningsvis i nevnte avsnitt uttales følgende:

«Forurensninger fra veitrafikk representerer et alvorlig problem. Det dreier seg om støy, luft- og vannforurensning.»

Lagmannsrettens flertall finner at lovforarbeidenes uttalelser stemmer best med en forståelse om at det kun er forurensning fra selve veitrafikken som § 5 er ment å omfatte. Det vil i hovedsak si støy og luftforurensning som følge av selve trafikken.

Denne oppfatning stemmer også med uttalelse av Hans Christian Bugge, inntatt i Gyldendal rettsdata, note 17 til forurensningsloven § 5 og lyder slik:

«....

Ut fra forarbeidene må det trolig generelt antas at unntaket for transportanlegg kun gjelder støy og luftforurensning, og ikke utslipp til vann og undergrunnen, selv om dette ikke fremgår av ordlyden. En drøftelse av disse spørsmål i forhold til havneanlegg finnes i Morten Hugo Berger, *Havner og forurensning*, Marius nr. 262, Oslo 2000 (forkortet Berger). (Spørsmålet er nå langt på vei avklart gjennom ovennevnte forskrift.)...»

I en dom i Gulating lagmannsrett, RG-2006-1000, som også gjaldt regresskrav for skade påført bolighus som følge av inntrengning av overvann fra kommunal vei, ble § 5 i forurensningsloven ikke drøftet. Dette må bety at bestemmelsen ikke ble påberopt, eller at det ble ansett som selvfølgelig at § 5 ikke kunne gjøres gjeldende.

Lagmannsrettens flertall ser det derfor slik at det avgjørende utgangspunkt i saken er hva som forstås med «avløpsanlegg», jf forurensningsloven § 24 a jf § 21.

Lagmannsrettens flertall har kommet til at veigrøft med ledninger, rister/kummer og stikkrenner er «avløpsanlegg» i lovens forstand.

Forurensningsloven § 24 a lyder slik:

«Anleggseieren er ansvarlig uten hensyn til skyld for skade som et avløpsanlegg volder fordi kapasiteten ikke strekker til eller fordi vedlikeholdet har vært utilstrekkelig. §§ 57-61 gjelder tilsvarende.»

Lovens § 21 har følgende definisjon av uttrykket avløpsanlegg:

«Med avløpsanlegg forstås anlegg for transport og behandling av avløpsvann.

Med avløpsvann forstås både sanitært og industrielt avløpsvann og overvann.»

Når det gjelder forståelsen av § 21 siteres følgende fra Ot.prp.nr.11 (1979–1980):

«*Første ledd* definerer hva som menes med avløpsanlegg. Som avløpsanlegg regnes anlegg som nyttes til transport og behandling av avløpsvann. Dette vil først og fremst være ledninger og renseanlegg, men også

pumpestasjoner og annet utstyr i tilknytning til ledningsnett og renseanlegg må i denne sammenheng regnes som avløpsanlegg.

Som *avløpsvann* regnes etter annet ledd sanitært avløpsvann og industrielt avløpsvann. Reglene tar imidlertid først og fremst sikte på avløpsvann som ledes til kommunalt nett enten det kommer fra boliger eller fra industrien. For forurenset industrielt avløpsvann som ikke ledes til kommunalt nett vil det svært ofte være på tale med særskilt rensing overensstemmende med spesiell utslippstillatelse. I prinsippet gjelder imidlertid reglene også slikt prosessavløpsvann, selv om det er eget utslipp og ikke ledes inn på kommunalt nett. Dette gjelder dog ikke § 27 . Også overvann (overflatevann) i form av avrenning fra regnvann og smeltevann som avledes på overflaten regnes i denne sammenheng som avløpsvann.»

Veigrøfter med ledninger, rist og sandfangkummer har tre funksjoner. Det ene er å sørge for drenering av veilegemet. Det andre er å samle opp overflatevann som renner av fra veiens overflate. Det tredje formål er å ta hånd om overflatevann (og småbekker) fra ovenforliggende arealer i forhold til veien. I mengde er det åpenbart det siste som er det dominerende. Særlig gjelder dette på vinterstid med store nedbørmengder og snøsmelting. Det er derfor svært lite treffende når tingretten definerer slike anlegg som dreneringsanlegg. Når anleggets dominerende funksjon er å lede bort overflatevann, må det ut fra uttalelsene i lovforarbeidene klart defineres som et avløpsanlegg. Det presiseres at det forhold at anlegget også har en funksjon som dreneringsanlegg ikke endrer dette. Det vises til Carl Wilhelm Tyréns kommentarutgave til forurensningsloven, side 86.

Det bemerkes også at Gulating lagmannsrett i en dom inntatt i RG-2006-1000 har kommet til samme resultat som ovenfor.

Det neste spørsmål blir om de vilkår som fremgår av forurensningsloven § 24 a for å komme i ansvar er oppfylt.

Ansvar kan bare statueres dersom enten avløpsanleggets kapasitet ikke strekker til eller fordi vedlikeholdet har vært utilstrekkelig.

Lagmannsrettens flertall kan ikke se at det var problemer med avløpsanleggenes kapasitet. Det er her tilstrekkelig å vise til at det på begge steder var kapasitet nok ved betydelig større nedbørmengder som kom i løpet av dager i januar 2006.

Spørsmålet blir om det forelå tilstrekkelig vedlikehold. Spørsmålet om tilstrekkelig vedlikehold eller ikke må vurderes objektivt. Det er ikke nødvendig at det foreligger uaktsomhet for at ansvar kan konstateres.

Flertallet har lagt til grunn at årsaken til problemene skyldtes at ristene på kummene gikk tett pga snøvann (snøbommer).

Veieier og de som denne var ansvarlig for visste at det over dager hadde ligget snø både i Stordalen og ved Botngård, og at denne var tørr. Langtidsvarselet før 11. desember 2005 viste at det ville komme mildvær og at det fra og med lørdag 10. også ville bli regn. Overingeniør i Statens Vegvesen, Olav Magnar Storsve, har forklart at selv om fenomenet oppsto sjelden, så var det kjent at det er forbundet med store problemer når det kommer betydelig nedbør i form av regn som blandes med tørr snø.

På grunnlag av vitneforklaringer legges det til grunn at Mesta ikke foretok noe som helst før det kom oppringninger fra personer som fikk problemer pga vannet. Utrykning skjedde etter hvert til disse. Lagmannsrettens flertall er av den oppfatning at dette ikke var tilstrekkelig. Når det var kjent at det kunne oppstå problemer med regn i tørr snø, burde det ha skjedd utrykninger med tilstrekkelig mannskap i løpet av ettermiddagen 10. desember 2005 som sørget for kontroll med at rister/kummer ikke gikk tett pga snøbommer. Dette særlig i forhold til de mest kritisk plasserte rister og kummer; kritisk i den forstand at stor skade lett kunne oppstå. Ristene og kummene ved Turbekkmos eiendom var åpenbart slike. Risten/kummen hos Kirknes var vel ikke like «kritisk» som ved Turbekkmos eiendom, men også her var det relativt kort vei med fall mot Kirknes' bolighus, hvor vannskader lett ville oppstå om den aktuelle rist/kum gikk tett. Noe vekt legges også på at Kirknes før 11. desember 2005 hadde påpekt manglende vedlikehold av kummer/stikkrenne uten at noe skjedde.

På bakgrunn av de ovennevnte forhold finner lagmannsrettens flertall at det ikke ble utført et tilfredsstillende vedlikehold av anleggene. Det legges til grunn at det mangelfulle vedlikeholdet var årsak til at de aktuelle vannskader oppsto.

Flertallet kan ikke se at det i denne sak foreligger grunner som tilsier lemping av Tryg Forsikring sitt krav jf forurensningsloven § 61 jf skadeserstatningsloven § 5-2.

Det er ikke tvist om de beløp som regresskravene gjelder. Det tilkommer renter av hovedstolen fra en måned etter at stevning ble uttatt, dvs fra 24. desember 2008.

Sakskostnader

Tryg Forsikring har fått fullt medhold og må etter flertallets oppfatning tilkjennes sakskostnader både for tingrett og lagmannsrett, jf tvisteloven § 20-2 andre ledd jf første ledd og § 20-9.

Unntakene i tvisteloven § 20-2 tredje ledd kommer ikke til anvendelse. Det kan ikke sees at det foreligger tungtveiende grunner som gjør det rimelig å fritta for sakskostnadsansvaret. Tryg Forsikring har for tingretten krevet dekning av kostnader med i alt kr 113.025 og for lagmannsretten kr 111.220 (inklusive gebyrer).

De samlede kostnader kr 224.245 anses nødvendige og tilkjennes jf. tvisteloven § 20-5.

Mindretallet, lagdommer Mats Stensrud, bemerker:

I begge saker ble boligene påført vannskader på grunn av dårlig vedlikehold av veier og avløp. Etter bevisførselen fremstår det klart at mengden av dreneringsvann fra veilegemet og tiliggende jordbruksarealer var mindre vesentlig. På samme måte som flertallet legger mindretallet til grunn at det dominerende var overvann, smeltevann og regnvann. Dette går inn under forurensningslovens begrep forurensning, jf §§ 1 og 6, og avløpsvann i avløpsanlegg, jf § 21. Det vises til Ot.prp.nr.11 (1979–1980) side 126.

Slik mindretallet ser det, faller imidlertid forholdet utenfor loven etter § 5 (forurensning fra transport):

«For forurensning fra veger, jernbane og lignende, havner og flyplasser gjelder loven her så langt forurensningsmyndigheten bestemmer.

For forurensning fra det enkelte transportmiddel gjelder det som er fastsatt i eller i medhold av..... vegtrafikkloven i stedet for bestemmelsene i denne loven.

..... »

Forurensningsmyndigheten (Kongen) har gitt forskrift etter første ledd om anvendelse av loven på havner, men ingen tilsvarende forskrift for veianlegg.

Øystein Wang: Forurensningsloven (Gyldendal) antar at overvann fra vei faller inn under unntaket i første ledd (side 23 og 57).

Hans Chr. Bugge (Gyldendal Rettsdata) antar i note 17 til § 5 om transportanlegg:

«....

Forurensningsloven kommer til anvendelse på mer spesielle sider av slike anlegg, og virksomhet i tilknytning til dem. For eksempel gjelder loven for utslipp av avløpsvann fra en jernbanestasjon, for et tankanlegg for blybensin, for avising av fly på flyplasser, og for brolegemer som hindrer gjennomstrømming av vann i fjorder og sund.....»

Til sammenligning er det naturlig å anse oversvømmelser fra eksempelvis bomstasjoner og bensinstasjoner for å gå inn under loven. Men mindretallet er, riktignok under noe tvil, kommet til at oversvømmelsene i vårt tilfelle gjelder de alminnelige sider av veianlegg og faller utenfor lovens virkeområde. Mindretallet ser ikke bort fra at erstatningskravene kan baseres på annet rettsgrunnlag.

Mindretallet mener at Tryg Forsikring bør dekke fylkeskommunens sakskostnader for tingretten og lagmannsretten i samsvar med hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd, idet det ikke er tungtveiende grunner til å gjøre unntak etter tredje ledd.

Dom avsies i samsvar med flertallets syn.

Dom er avsagt etter lovens frist. Dette skyldes lagdommernes reisefravær.

Domsslutning:

- 1. Sør-Trøndelag fylkeskommune dømmes til å betale til Tryg Forsikring erstatning for vannskader påført Arve Turbekkmoss eiendom på Sæter i Bjugn kommune og Ragnar O. Kirknes' eiendom i Åffjord kommune den 11. desember 2005 med 1.143.334 – enmillionetthundreogførtitretusentrehundreogtrettifire – kroner*

med tillegg av lovens rente fra 24. desember 2008 og frem til betaling skjer.

- 2. Til dekning av sakskostnader for tingretten og lagmannsretten betaler Sør-Trøndelag fylkeskommune 224.245 – tohundreogtjuefirtusentohundreogførtifem – kroner til Tryg Forsikring innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.*